

FRAGMENTOS DE DOCUMENTOS HISTÓRICOS OU BIBLIOGRÁFICOS RELACIONADOS CO FASCISMO ITALIANO

DOC 1.

«Sendo antiindividualista, o sistema de vida fascista pon de relevo a importancia do Estado e recoñece o individuo só na medida que os seus intereses coinciden cos do Estado.

Oponse ao liberalismo clásico que xurdiu como reacción ao absolutismo e esgotou a súa función histórica cando o Estado se converteu na expresión da conciencia e a vontade do pobo.

O liberalismo negou o Estado en nome do individuo; o fascismo reafirma os dereitos do Estado como a expresión da verdadeira esencia do individual.

A concepción fascista do Estado abrángueo todo; fóra del non poden existir, e menos aínda valer, valores humanos e espirituais. Entendido deste xeito, o fascismo é totalitarismo, e o Estado fascista, como síntese e unidade que inclúe todos os valores, interpreta, desenvolve e outorga poder adicional á vida enteira dun pobo (...).

O fascismo, en suma, non é só un lexislador e fundador de institucións, senón un educador e un promotor da vida espiritual. Non intenta simplemente remodelar as formas de vida, senón tamén o seu contido, o seu carácter e a súa fe.

Para lograr ese propósito, impón a disciplina e fai uso da súa autoridade, impregnando a mente e rexendo con imperio indiscutible (...).

Benito Mussolini, *A doutrina do fascismo* (1932).

DOC 2.

«Fálase moito da actividade violenta dos fascistas. Arrogámonos para nós sos o dereito de controlala e, se o caso chega, de eliminala (...). Entre tanto, e mentres o consideramos necesario, seguiremos golpeando con maior ou menor intensidade os cranios dos nosos inimigos, é dicir, ata que a verdade penetrase neles (...). O programa da política exterior do fascismo comprende unha soa palabra: expansionismo».

Mussolini, fragmento dun discurso pronunciado en 1921.

DOC 3.

«En plena noite (...) os camións dos fascistas chegan ás pequenas aldeas (...) ou aos casaríos. Chegan en compañía dos dirixentes da Agraria local (organización patronal), naturalmente, sempre conducidos por eles, pois pola contra sería imposible, en plena

escuridade, recoñecer a casa do xefe da Liga (o sindicato agrario local) ou a pequena oficina de colocación. Chegan ata unha das casas e óese a orde:

"Rodeade a casa".

Son de vinte a cen homes armados con fusís e revólveres. Chaman o xefe da Liga e ordénanlle que baixe. Se este non obedece díselles:

"Se non baixas, queimaremos a casa, coa túa muller e os teus fillos".

Entón, o xefe da Liga baixa. Ábrese a porta, cólleno, átano, sóbeno ao camiión, onde o someten ás torturas máis inverosímiles, simulando que o van afogar ou matar, e despois abandónano en pleno campo atado a unha árbore, nu. Se, pola contra, este é un home con rixo, que non abre a porta e utiliza algunha arma para defenderse, entón o resultado é o asasinato inmediato do cen por un».

Discurso de Giacomo Matteotti, marzo de 1921

DOC 4.

"Pero iso era en 1920: toda Italia estremecía-se coa febre revolucionaria e moi rápido a cousa cambiou de carácter. Os obreiros pensaron que chegara o momento de apoderarse definitivamente dos medios de produción. Preparáronse armados para a defensa, transformando moitas fábricas en verdadeiras fortalezas e comezaron a organizar a produción pola súa propia conta. Os patróns foron apartados ou declarados en estado de arresto. Era a abolición de feito do dereito de propiedade e o goberno deixaba facer porque sentía impotente para opoñerse.

O movemento estendíase e tendía a englobar ás outras categorías: aquí e alá os campesiños ocupaban a terra. Era a revolución que comezaba e que se desenvolvía dunha forma, diría eu, case ideal."

E. Malatesta, artigo publicado en *L'Umanità Nuova* o 28 de xuño de 1922.

DOC 5.

"Italianos:

Este é o programa dun movemento italiano feito por italianos. É revolucionario porque é anti-dogmático e anti-demagóxico; é un programa de renovación porque se levanta contra todos os anteriores prexuízos. [...]

No que concirne aos problemas sociais propugnamos:

- a) A inmediata aprobación da lei que garanta e asegure a xornada de oito horas.
- b) Establecemento dun salario mínimo.
- c) Inclusión dos representantes obreiros na execución técnica da produción industrial.

d) Traslado de industrias e servizos públicos ás organizacións proletarias (aquelas que adquirisen a suficiente madurez moral e técnica para iso).

e) A nacionalización inmediata dos ferrocarrís e de todos os medios de transporte.

f) Modificación das leis sobre o seguro de vellez e invalidez. Establecemento do límite de idade en 55 anos en lugar de 65. [...]

Polo que respecta aos problemas financeiros:

a) Establecemento dun forte imposto sobre o capital, de tal maneira que obre como nivelador parcial da riqueza.

b) Confiscación de todos os bens propiedade das ordes relixiosas [...].

c) Revisión de todos os contratos sobre a subministración de material de guerra e confiscación do 85 % dos beneficios de guerra.”

Programa político dos *Fasci italianii di combattimento*, agosto de 1919.

DOC 6.

“É perfectamente comprensible que un Consello Nacional das Corporacións substitúa na súa totalidade á actual Cámara de Deputados, que nunca foi do meu gusto. É anacrónica ata na súa mesma denominación; pero é unha institución que xa existía cando nós entramos, co seu carácter alieo á nosa mentalidade e á nosa paixón de fascistas. Esa Cámara presupón un mundo que nós demolemos; presupón a existencia de diferentes partidos políticos e, a miúdo, unha inxuria ao espírito de traballo. Desde o día en que suprimimos a pluralidade de partidos, a Cámara de deputados perdeu a súa razón de ser.”

B. Mussolini, discurso do 14 de novembro de 1933

DOC 8.

“Non foi senón despois da guerra cando as ditaduras irromperon en Europa; ditaduras que diferían nas súas orixes e nos propósitos reais ou xactanciosos, pero tiñan en común a necesidade de impoñer o despotismo máis absoluto [...].

Un certo desencanto respecto a as vellas institucións parlamentarias fixo o resto [...]. Cando os ditadores apelan ás paixóns populares, é case sempre ás paixóns máis perigosas ás que eles recorren, aínda que só sexa porque se atopan obrigados a espertar os sentimentos de guerra, de nacionalismo furioso. En efecto, as ditaduras non poden permanecer e prosperar máis que nunha atmosfera de guerra.

Pódese dicir que esta excitación das paixóns nacionalistas entre as masas constitúe a característica común e esencial das ditaduras de posguerra, Stalin incluído”.

Conde de Sforza, *As ditaduras europeas*, 1931

DOC 9.

“A definición pode ser esta: O Consello Nacional das Corporacións é na economía italiana o que o Estado Maior no Exército: o cerebro pensante que prepara e coordina. A semellanza militar non vos desagradará, porque a economía italiana ten que combater en verdade, unha ruda e incesante guerra que require un Estado Maior, mandos e tropas que se achen á altura da situación para a misión que se lles confía.

(...) Nas corporacións, o sindicalismo fascista atopa a súa meta. O sindicalismo, de calquera índole, ten un proceso que podería chamarse común, salvo nos métodos; comézase pola educación do individuo á vida asociativa; continúaase coa estipulación dos contratos colectivos, efectúase a solidariedade de asistencia mutual é, perfecciónase a habilidade profesional. Pero mentres o sindicalismo socialista, polo camiño da loita de clases desemboca na política co seu programa de supresión da propiedade privada e da iniciativa individual, o sindicalismo fascista, a través da colaboración das clases, desemboca nas corporacións, que dan á colaboración harmonía e sistema, defendendo a propiedade pero elevándoa a función social, respectando a iniciativa privada, pero no ámbito da vida e da economía da nación.

O sindicalismo non pode ser un fin en si: ou se converte en socialismo político ou en corporacións fascistas. Só nas corporacións realízase a unidade económica nos seus diversos elementos: capital, traballo e técnica.”

Benito Mussolini, discurso no Consello Nacional das Corporacións, 22 de abril de 1930.

DOC 10.

“O control da prensa cotiá e periódica de todo tipo foi efectiva na segunda metade dos anos 1930 (...). O ministerio de Cultura interviña en todo, desde a elección dos directores e dos xornalistas ata nos temas e na maneira de tratalos, incluso as regras tipográficas a respectar. Mediante estas directrices tipográficas, é do Ministerio de Cultura do que provén a obrigação de escribir sistematicamente Duce con maiúsculas co fin de subliñar a superioridade de Mussolini sobre todos, mesmo sobre o rei. Se se engade a isto o feito de que o Ministerio de Cultura tiña todos os poderes en materia de secuestro e de suspensións, decidía a oportunidade de toda nova iniciativa xornalística, controlaba as subvencións e as concesións de carnés de prensa e, a partir de novembro de 1939, lograba, despois de dous anos de loita xorda, estender a súa xurisdición sobre a prensa "oficial" do PNF (dependente ata entón da Oficina de prensa do partido), é fácil comprender desde entón o poder do Ministerio de Cultura popular. Este poder era moi superior ao que puidera ter anteriormente e diso derivábase un capacidade potencial de condicionamento e de manipulación das masas a través da creación dun universo cultural homoxéneo e, aos poucos, cada vez máis impedir os discursos disidentes.”

Renzo De Felice, *O fascismo, ¿Un totalitarismo a la italiana?*, 1988.

DOC 11.

“Rogo aos señores liberais que me digan se houbo na Historia un goberno fundamentado na vontade exclusiva do pobo e que renunciase ao emprego da forza. Non houbo nunca un goberno semellante, nin o haberá. A opinión é cambiante como as areas na praia. Non pode existir sempre e non pode ser total. Nunca houbo un goberno que fixese feliz a todos os seus gobernados. Sexa cal for a solución que se dea a un problema, quedará sempre un grupo de insatisfeitos, aínda que se estivese en posesión da verdade divina. Así como en xeometría non se conseguiu a cuadratura do círculo, en política estase así mesmo moi lonxe diso. Se vén ser así inevitable que cada medida do goberno crece insatisfacción, como impedir que a insatisfacción se estenda e chegue a ser un perigo para a fortaleza do Estado? Iso conseguírase co poder. Coa utilización deste poder, coa súa inexorable utilización cando sexa necesario. Quitádelle a un Estado o poder -é dicir, o poder físico e armado- e deixádelle unicamente dotado dos seus inmortalis principios; non cabe a menor dúbida de que devandito goberno será vítima do primeiro grupo organizado que estea decidido a afundirle. O fascismo lanzou ao recuncho das cousas inservibles esta teoría montada contra a vida. Cando un grupo ou un partido está no poder, vese obrigado a fortificarse alá e defenderse contra todos. A verdade que salta ante os ollos de cantos non estean cegos por venda do dogmatismo, é que o home está cansado seica da liberdade. A liberdade non é hoxe aquela virxe virtuosa e prudente pola que loitaron e morreron na primeira metade do pasado século. Para a mocidade inquieta, intrépida e ruda que aparece nos albores desta nova hora histórica, hai outras palabras que posúen unha maior fascinación e disciplina. Este pobre liberalismo italiano que loita e aspira a unha maior liberdade, está tremendamente atrasado. Está afastado de toda a comprensión e escapa a calquera oportunidade. Fálase das sementes para as que chegará a primavera. Que ocorrencia tan chistosa! Algunhas sementes morren baixo a capa invernal. O fascismo, que non tivo temor algún en cualificarse de reaccionario, cando moitos dos actualmente liberais estaban atemorizados polo procreo vitorioso (o socialismo), non teme de ningunha maneira cualificarse hoxe de aliberal ou antiliberal. O fascismo non está disposto a ser vítima de certos trucos habituais.”

Mussolini, “Poder e consenso”, artigo publicado en marzo de 1923.

DOC 12.

“Nós, os mozos (de entón) non nos adheríamos ao fascismo. Nados dentro del, isto eximíanos da elección. En todas as nosas casas había anciáns que estrañaban e exaltaban a Italia liberal dos «notables», o seu rigor administrativo, as súas correctas finanzas, a lira e o seu lucro sobre o ouro etc. Pero eran vellos, vella era a súa linguaxe (...). Para nós, a liberal-democracia era a impotencia, a desorde, as divisións sectarias e, por último, a deserción e a rendición. Talvez este sumario xuízo de condena non era do todo desinteresado. Permitíanos abandonamos coa conciencia tranquila ao fascismo,

que, no fondo, era a solución máis cómoda. O fascismo era, polo momento, o gregarismo querido a todos os mozos, o uniforme militar, as reunións e asembleas, o coro, o deporte, as excursións ao mar e á montaña; e para o mañá inmediato, unha carreira segura amplamente favorecida. O entusiasmo é fácil se, ademais, procura beneficios.”

Indro Montanelli, Mario Cervi, *L'Italia littoria (1925-1936)*, Milán, 1979

DOC 13.

"Nas reunións, na Cámara, no Senado. En calquera parte onde o máxico encanto da súa palabra incisiva e forte vibrou no aire como unha música melódica, mirei ao redor, para observar sobre os demais o efecto da súa potencia. Mozos, vellos, homes, mulleres están literalmente posuídos, compenetrados con el. Ás veces a súa adoración é tan dolorosa que se traduce en miradas fixas, alucinadas, que fan pensar nun estado patolóxico colectivo. Os mozos, especialmente, están impresionados. Vin a unha moza de dezaseis anos, fermosa como un anxo, mirar ao Duce co aspecto extasiado que os fieis deben de ter ao adorar a Deus no ceo."

MARGA, *Il volo dell'Aquila da Predappio a Roma*, 1927

DOC 14.

P. Cal é o significado do nome Duce?

R. Duce vén do latín dux que deriva de duco e significa «o que conduce».

P. Quen é o Duce?

R. O Duce, Benito Mussolini, é o creador do fascismo, o renovador da sociedade civil, o xefe do pobo italiano, o fundador do imperio.

P. Por que o Duce é o creador do Fascismo?

R. Porque fundou o Fascio de Combate e porque se debe a el a Revolución Fascista e a doutrina do fascismo.

P. Que quere o Duce para o pobo italiano?

R. Quere melloralo moralmente e materialmente, garantíndolle o máximo de traballo e benestar; e quere que a través da educación e a organización política, sindical, deportiva e moral do fascismo, sexamos sempre conscientes dos seus fins e a súa misión no mundo.

P. Cal é a diferenza entre o Duce e os xefes de goberno liberais e demócratas?

R. No réxime liberal e democrático, o xefe do goberno é o expoñente dos intereses dun partido e está suxeito ao beneplácito do Parlamento, que pode ocasionar a súa caída;

pola contra, o Duce representa, como xefe do Goberno, á nación enteira, que está ás súas ordes na disciplina fascista e na da Patria.

P. Cales son as atribucións do Duce?

R. O Duce é presidente do Gran Consello do Fascismo, xefe do Goberno, xefe do PNF, Primeiro Mariscal do Imperio, Comandante xeral da Milicia Voluntaria para a Seguridade Nacional.

P. Por que o Duce é o fundador do Imperio?

R. Porque conduce e vence, contra unha coalición de 52 Estados, a máis grande guerra colonial da historia, guerra para aumentar o prestixio, a grandeza e a vida da Patria fascista. A través desta guerra e a conquista de Etiopía, Italia tivo o seu Imperio."

O catecismo fascista, *Il primo libro del fascista*, Roma, PNF, 1938